

Udrulning af fjernvarme: Når samfundsøkonomi og brugerøkonomi ikke følges ad

Gas skal udfases fra boligopvarmningen. Fjernvarmeselskaber er i gang med at udarbejde projektforslag til udrulning af fjernvarme. De første erfaringer viser, at forsyning med fjernvarme i tæt bebyggede gasområder ofte er samfundsøkonomisk bedre end individuelle varmepumper.

Hvad kan kommuner og fjernvarmeselskaber opleve i deres bestræbelser på at opfylde de nationale målsætninger om grøn omstilling? Kan samfundsøkonomi og brugerøkonomi følges ad?

Fjernvarme reguleres som monopolvirksomhed

Projektreguleringen i varmeforsyningsloven tager ikke højde for, at fjernvar-

men i dag i høj grad er konkurrenceudsat. Ved godkendelse af projekterne er samfundsøkonomien det vigtigste kriterium. Kommuner har i mindre grad mulighed for at sikre, at det projekt, der godkendes, også har en god selskabs- og brugerøkonomi.

Kommunen skal sikre, at der udarbejdes projekter for udrulning af fjern-

varme. Kommunen kan efter de gældende regler påbyde fjernvarmeselskaberne at udarbejde disse projekter og gennemføre dem. Hvis fjernvarmeprojektet er samfundsøkonomisk mere fordelagtigt end individuelle varmepumper, kan kommunen som udgangspunkt ikke undlade at godkende projektet, selvom projektet selskabs- og brugerøkonomisk set ikke kan hænge sammen. Omvendt kan det være vanskeligt for et fjernvarmeselskab at opgøre et projekt, som er samfundsøkonomisk godt, men brugerøkonomisk uattraktivt.

Udfordringerne ved fjernvarmeudrulningen i dag

Projektreglerne stammer fra 80'erne, da fjernvarme blev udrullet som svar på oliekrisen. Dengang kunne boligejerne også fravælge at aftage fjernvarme, men økonomien i det kollektive fjernvarmeprojekt blev sikret ved, at alle boligejere i området skulle bidrage økonomisk til projektet, uanset om de valgte at forsyne deres bolig med fjernvarme eller ej (tilslutningspligt). Fjernvarmeselskaberne risikerede derfor ikke på samme måde et tab, hvis de fik et påbud om at gennemføre projektet.

I dag er fjernvarme et svar på gaskrisen. Kommunen har mulighed for at gennemtvunge fjernvarmeselskabets udrulning af fjernvarmen, ligesom ved oliekrisen. Fjernvarme skal dog udrulles uden tilslutningspligt og dermed uden sikkerhed for kunder. I dag kan den grønne omstilling derfor koste selskaberne – og dermed forbrugerne – dyrt.

Hvad kommunen kan gøre

Kommunen skal på den ene side sikre omstillingen og udmøntning af varmeplanen. På den anden side er det hverken i kommunens eller kommunens borgeres interesse at gennemtvunge et projekt, hvor der er stor risiko for, at borgerne ender med høje varmepriser

og regningen for et eventuelt investeringsstab.

Kommunen kan ændre varmeplanen, hvis nye beregninger giver anledning til det. Det er uafklaret, om kommunen har mulighed for at lægge vægt på brugerøkonomien ved projektdokumentation og give afslag på et ellers samfundsøkonomisk fordelagtigt projekt til fordel for et projekt med en bedre selskabs- og brugerøkonomi. Det er hidtil blevet antaget, at det ikke er muligt uden dispensation fra Energistyrelsen, men det kan afprøves.

Kommunen kan under alle omstændigheder knytte vilkår til projektdokumentation, så godkendelsen fx er betinget af, at der opnås en bestemt tilslutningsgrad (minimumtilslutning). Dermed forebygges det, at fjernvarmeselskabet skal gennemføre et projekt uden et tilstrækkeligt kundegrundlag.

Hvad fjernvarmeselskabet kan gøre

Fjernvarmeselskabet kan selv tage initiativ til at fastsætte vilkår i projektforslaget om en vis tilslutningsgrad. Dermed begrænser selskabet selv risikoen ved projektet.

De aktuelle høje priser kan selskabet forsøge at imødegå ved at vente med at gennemføre projektet og udbudene knyttet hertil i håb om, at der senere kan fås et bedre tilbud på entreprisekontrakten. Det forudsætter, at selskabet ved udbud har taget forbehold for brugerøkonomien, så selskabet kan afvise tilbud, hvor fjernvarmen bliver for dyr i forhold til varmepumper. Selskabet skal desuden efter venteperioden gennemføre et nyt udbud.

Når der er gået fem år fra projektdokumentation, har fjernvarmeselskabet ubetinget forsyningspligt i det nye område. Hvis selskabet er blevet forsinket med fjernvarmeprojektet i afventning af et godt tilbud, kan sel-

skabet midlertidigt forsyne de kunder, der ønsker det, med et gasfyr (fx hvis deres fyr er brudt sammen) eller en varmepumpe, til fjernvarmen er kommet frem.

Fjernvarmeselskabet kan indgå dialog med kommunen om opdatering af varmeplanen, hvis selskabet ikke forventer at kunne sikre god brugerøkonomi i projektet med de stigende priser og heller ikke vil afvente bedre tider. Er kommunen villig til at ændre varmeplanen, men er fjernvarmeprojektet allerede godkendt, skal projektet ophæves ved ny projektdokumentation. Hvis fjernvarme fortsat er samfundsøkonomisk mere fordelagtigt end varmepumper, kan kommunen som udgangspunkt ikke godkende ophævelsen, medmindre reglerne giver rum for at lægge vægt på brugerøkonomien. Er det ikke tilfældet, kan ophævelsen kun ske med dispensation fra Energistyrelsen.

Fakta om udrulning af fjernvarme

Den grønne omstilling

Klimaaftale om grøn strøm og varme 2022 indeholder mål for grøn omstilling af boligopvarmningen. Gas skal erstattes af enten fjernvarme eller individuelle varmepumper. I 2022 har kommunerne udarbejdet varmeplaner. I 2023 skal fjernvarmeselskaberne udarbejde projektforslag til udmøntning af varmeplanen. Ambitionen er,

at fjernvarmen er udrullet helt i 2028.

Et fjernvarmeprojekt skal godkendes

Hvis gas skal erstattes af kollektiv fjernvarme, kræver det kommunens godkendelse af et projektforslag. Kommunen kan kun godkende fjernvarme, hvis det er samfundsøkonomisk bedre end individuelle varme-

pumper. Boligejerne kan derimod frit etablere varmepumper, også hvis området er godkendt til fjernvarme.

Fjernvarme er konkurrenceudsat

Kollektiv fjernvarme er i konkurrence med individuelle varmepumper. Om fjernvarme kan tilbydes til en god pris, afhænger bl.a. af det antal kunder, der tilsluttes. Jo flere, jo billigere.

Det afhænger også af entreprisekontrakten og prisen på materiel og arbejdskraft. Fjernvarmeselskaber oplever, at beregningerne i projektforslaget ofte ikke holder, når projektet skal gennemføres, fordi priserne generelt stiger. Det forekommer, at projektet bliver to til tre gange dyrere end budgetteret i projektforslaget.

Hvis priserne bliver for høje, er der risiko for, at kunderne derfor fravæl-

ger fjernvarme til fordel for en varmepumpe. Da fjernvarmeforsyningen ofte er ejet af kommuner eller forbrugerne selv (andelsselskaber), og kommunen typisk stiller kommunegaranti for projektet, vil regningen for fejlslagne projekter ende hos borgerne: Varmeforbrugerne (andelskaberne) eller ultimativt skatteborgerne.

Line Markert
Partner, advokat
lma@horten.dk

Klavs V. Gravesen
Partner, advokat
kvg@horten.dk

Eigil Worm
Senioradvokat
ewo@horten.dk

Renée van Naerssen
Advokat
rvn@horten.dk